

**NOTĂ
ANALITICĂ**

.....
SEPTEMBRIE
2025

.....

IMPACTUL RATIFICĂRII PROTOCOLULUI NR. 12 AL CEDO DE CĂTRE REPUBLICA MOLDOVA

CAROLINA BAGRIN

PROTOCOLUL NR. 1

PROTOCOLUL NR. 12

PROTOCOLUL NR. 16

CRJM

Drepturi și justiție pentru toți

Impactul ratificării Protocolului nr. 12 al Convenției Europene a Drepturilor Omului de către Republica Moldova

Carolina BAGRIN

Nota analitică a fost realizată în cadrul unui proiect ce vizează sprijinirea eforturilor de transpunere a acquis-ului UE, implementat de Centrul de Resurse Juridice din Moldova și susținut de Fundația Soros Moldova.

Introducere

Moldova aderă la Uniunea Europeană. Acest drum presupune, dincolo de declarații răsunătoare, „principii și valori” europene, pași concreți care trebuie parcurși pentru o viață mai bună pentru fiecare dintre noi. Temelia parcursului european este respectarea drepturilor omului - pentru mulți o noțiune abstractă, dar care presupune de fapt întărirea instituțiilor statului, astfel încât aceste instituții să trateze toți cetățenii în mod egal, fără privilegii sau excluderi.

În acest context, revine în atenție ratificarea [Protocolului nr. 12 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului](#) (Protocolul nr. 12, în continuare), care extinde considerabil protecția împotriva discriminării. Acesta introduce o interdicție generală a discriminării, care nu se referă exclusiv la protecția persoanelor LGBTQI+, așa cum se obișnuiește să se afirme la o primă vedere, ci acoperă un spectru larg de situații – inclusiv protejarea persoanelor vârstnice, a persoanelor cu dizabilități, a minorităților naționale, a femeilor și bărbaților în legătură cu orice drept reglementat în legislația națională.

Elaborarea cadrului normativ pentru ratificarea Protocolului nr. 12 era prevăzută în Planul național de acțiuni pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană (2024–2027), adoptat prin [Hotărârea Guvernului nr. 829/2023](#). Acest document a fost abrogat prin [Hotărârea Guvernului nr. 306/2025](#) odată cu adoptarea noului Program național de aderare, însă ratificarea Protocolului nr. 12 nu a fost inclusă și nici nu a fost realizată anterior. În dreptul internațional există principiul potrivit căruia semnarea unui tratat implică angajamentul statului de a-l ratifica ulterior, iar până la ratificare statul trebuie să se abțină de la săvârșirea unor acte care ar lipsi tratatul de obiectul și scopul său.

Recomandarea privind ratificarea Protocolului nr. 12 a fost adresată Republicii Moldova în diverse contexte internaționale, inclusiv de către Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței (ECRI) și în cadrul procesului Examinarea Periodică Universală (UPR) și a fost menționată chiar și în Planul privind liberalizarea regimului de vize cu Uniunea Europeană. Cu toate acestea, ratificarea a fost amânată de fiecare dată, fie din considerente de politică internă sensibile, fie din cauza lipsei unei înțelegeri clare a obligațiilor și implicațiilor Protocolului.

Astfel, dezbateră privind oportunitatea ratificării acestui protocol nu este una nouă pentru Republica Moldova, dar poate deveni decisivă. Ratificarea Protocolului nr. 12 a fost amânată de mai multe ori. De ce? Ce temeri persistă? Ce întrebări sunt cu adevărat legitime și ce avem, de fapt, de clarificat? Există impedimente reale sau riscuri semnificative pentru sistemul juridic național? Sau, dimpotrivă, vorbim doar despre mituri, neînțelegeri sau interpretări greșite care pot fi demontate cu argumente clare? Este momentul să discutăm deschis. Ce presupune, în esență, Protocolul nr. 12 și care ar fi traseul de urmat în această direcție, inclusiv ce riscuri și beneficii ar aduce această ratificare. Hai să le clarificăm pas cu pas.

Ce aduce nou Protocolul nr. 12 față de Articolul 14 al Convenției?

O primă întrebare legitimă ar fi: de ce ar mai fi nevoie de Protocolul nr. 12, dacă Convenția Europeană a Drepturilor Omului reglementează deja un articol care interzice discriminarea (Articolul 14)? Răspunsul este simplu: Protocolul nr. 12 extinde considerabil protecția împotriva discriminării. Acesta introduce o interdicție generală a discriminării – adică poți denunța o situație discriminatorie în legătură cu exercitarea oricărui drept recunoscut de legislația națională, nu doar a celor incluse în Convenție, care sunt limitate preponderent la drepturile civile și politice (dreptul la un proces echitabil, libertatea de exprimare sau protecția vieții private). Mai mult, dacă în prezent invoci o discriminare în baza Articolului 14, trebuie să probezi că aceasta s-a produs în exercitarea unui alt drept - prevăzut de Convenție.

În mod concret, Protocolul 12 permite extinde protecția împotriva discriminării către patru situații esențiale:

- Când o persoană este discriminată în exercitarea unui drept garantat de legislația națională;
- Când autoritățile publice, deși au obligații clare prin lege, tratează în mod diferențiat anumite persoane;
- Când apar diferențe de tratament în exercitarea puterii discreționare de către autorități (de exemplu, în acordarea de ajutoare sau subvenții);
- Când autoritățile eșuează să protejeze persoanele împotriva discriminării (de exemplu, comportamentul abuziv al forțelor de ordine în timpul unei manifestații).

Aceasta este marea valoare adăugată a Protocolului nr. 12. De fapt, el mută accentul de la reacție la prevenție. În timp ce Articolul 14 permite intervenția doar în cazuri în care discriminarea se suprapune cu încălcarea unui alt drept din Convenție, Protocolul nr. 12 impune o abordare pro-activă. Statul, prin ratificarea acestui instrument, va fi obligat să identifice și să elimine discriminarea sistemică din legislație și din politicile publice.

Este important să înțelegem, că deși sfera de aplicare a Protocolului nr. 12 este mai largă, noțiunea de „discriminare” este interpretată identic cu cea din Articolul 14. Cu alte cuvinte, se păstrează aceeași sarcină a probei; lista neexhaustivă a criteriilor protejate; recunoașterea formelor de discriminare, deja dezvoltate în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO), precum discriminarea indirectă, instigare la discriminare, hărțuirea, măsuri pozitive ș.a. Astfel, aplicarea Protocolului nr. 12 este predictibilă și bine ancorată în practica deja existentă a CtEDO, dar vine cu un potențial mult mai mare de protecție pentru persoane.

Este pregătită Moldova să avanseze cu ratificarea Protocolului 12?

În 2014, Ministerul Justiției a elaborat un [studiu privind fezabilitatea](#) ratificării Protocolului nr. 12 (studiu de fezabilitate), concluzionând că nu se pune problema ratificării sau neratificării, ci mai degrabă a alegerii momentului potrivit, astfel încât prevederile Protocolului să fie aplicate pe un teren deja pregătit – adică într-un context în care mecanismul național de protecție împotriva discriminării funcționează eficient.

Astăzi, acel mecanism există și funcționează deja de peste 13 ani. Din 2012, Republica Moldova are o lege-cadru privind nediscriminarea ([Legea cu privire la asigurarea egalității](#)), care stabilește definiții extinse ale discriminării (inclusiv discriminarea continuă și prelungită, indirectă, prin asociere, etc.) și operează cu o listă deschisă destul de cuprinzătoare de criterii protejate, incluzând identitatea de gen, statutul marital, orientarea sexuală, starea de sănătate și statutul HIV. Avem o instituție specializată, [Consiliul pentru egalitate](#), care nu doar că examinează cazuri concrete de discriminare și aplică sancțiuni, dar are și un rol activ în verificarea conformității legislației existente și a proiectelor de acte normative cu standardele de nediscriminare.

Acest cadru legal este completat de alte acte legislative importante: [Legea nr. 5/2006 privind egalitatea de șanse între femei și bărbați](#), un instrument-cheie pentru combaterea inegalităților de gen; [Codul penal](#), care sancționează încălcarea egalității și prevede pedepse agravate pentru infracțiunile motivate de prejudecată; [Codul contravențional](#), care sancționează faptele discriminatorii și alte contravenții comise pe motiv de prejudecată; [Codul muncii](#), care garantează egalitatea de șanse la angajare, promovare, salarizare și în condițiile de muncă.

Totodată, Curtea Constituțională are o jurisprudență consolidată privind aplicarea principiului egalității și nediscriminării. Prin hotărârile sale – cum ar fi cele privind [egalitatea de gen](#) și [concediul paternal](#), sau cele ce vizează discriminarea bazată [pe dizabilitate mintală](#) – Curtea a creat deja o jurisprudență aliniată cu spiritul Protocolului nr. 12.

Toate acestea arată că terenul este pregătit: avem legislație, avem instituții, avem practică, inclusiv constituțională. Desigur, mai e loc de îmbunătățiri – dar ratificarea Protocolului nr. 12 ar consolida direcția deja asumată, oferind un cadru juridic mai robust pentru prevenirea și combaterea discriminării și o ancoră europeană suplimentară pentru eforturile noastre interne.

Rezerve privind ratificarea Protocolului nr. 12: mituri sau îngrijorări reale?

De peste 20 de ani, Republica Moldova amână ratificarea Protocolului nr. 12 la CEDO. În jurul acestui subiect s-au acumulat o serie de rezerve și temeri, unele formulate deschis, altele doar ar putea fi deduse din cercetările făcute și/sau pozițiile publice.

1) Predictibilitatea jurisprudenței Curții

Deși jurisprudența CtEDO privind Protocolul nr. 12 este încă într-un stadiu incipient, numărul redus de hotărâri pronunțate până în prezent evidențiază un aspect important: nu există o schimbare de paradigmă în interpretare. Dimpotrivă, Curtea menține o abordare constantă și predictibilă a conceptelor-cheie privind discriminarea, aplicând aceleași principii interpretative ca și în cazul Articolului 14 al Convenției.

- [Sejdić și Finci c. Bosnia și Herțegovina](#) (2009) a fost prima cauză în care Curtea a constatat o încălcare a Articolului 1 din Protocolul nr. 12. Curtea a aplicat testul bine cunoscut al „justificării obiective și rezonabile”, stabilind că interdicția de a candida la funcții publice pe criterii etnice reprezenta o formă de discriminare inadmisibilă.
- [În Pilav c. Bosnia și Herțegovina](#) (2016), Curtea a reiterat că termenul „discriminare” din Protocolul nr. 12 este identic în sens și aplicare cu cel din Articolul 14, asigurând astfel continuitate și claritate juridică.
- [Cauza Pinkas și alții c. Bosnia și Herțegovina](#) (2022) a reconfirmat faptul că lista criteriilor prevăzute la Articolul 14 este exemplificativă, nu exhaustivă. Curtea a subliniat că noțiunea de „orice altă situație” („other status”) trebuie interpretată în mod larg, incluzând nu doar trăsături personale înnăscute, ci și caracteristici circumstanțiale relevante, cum ar fi funcția deținută, statutul profesional sau alte situații juridice ori sociale.

Astfel, practica arată că, deși Protocolul nr. 12 oferă o bază juridică mai extinsă, Curtea menține o abordare pragmatică, valorificând jurisprudența existentă ori de câte ori este posibil. Astfel, Protocolul nr. 12 nu introduce un set nou de obligații, ci consolidează și extinde protecția în domenii deja relevante.

Această abordare interpretativă prudentă și consecventă atenuează temerile legate de impredictibilitate, subliniind că statele continuă să dispună de o marjă largă de apreciere în aplicarea politicilor publice. În consecință, Protocolul nr. 12 nu aduce concepte juridice noi, ci întărește aplicarea aceluiași principii deja utilizate în baza Articolului 14. Prin urmare, riscul de impredictibilitate sau de schimbări bruște în jurisprudență pare nefondat și nu ar trebui să constituie un impediment real în calea ratificării Protocolului nr. 12.

2) Rezerva privind potențiala „explozie de litigii” la CtEDO

Una dintre cele mai frecvent invocate temeri împotriva ratificării Protocolului nr. 12 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) este ipoteza unei „explozii de litigii” la Curtea de la Strasbourg. Această îngrijorare a fost exprimată inclusiv în studiul de fezabilitate realizat în anul 2014, pornind de la ideea că aplicabilitatea generală a Protocolului nr. 12 ar putea transforma orice act legislativ sau administrativ diferențiator într-un potențial caz de discriminare.

Protocolul nr. 12 extinde protecția împotriva discriminării de la drepturile garantate de Convenție (Art. 14) la orice drept prevăzut de lege, ceea ce ar putea — cel puțin teoretic — conduce la o creștere semnificativă a numărului de cereri. Totuși, analiza empirică a jurisprudenței CtEDO în perioada 2005–2024 arată că această temere nu s-a confirmat în practică. Iată câteva date statistice comparative relevante pentru susținerea acestei concluzii.

Din cele 46 de state membre ale Consiliului Europei, doar 20¹ au ratificat Protocolul nr. 12 (conform datelor din iulie 2024). Mai mult de jumătate sunt state membre ale Uniunii Europene. În aproape 20 de ani de aplicare, CtEDO a constatat aproximativ 15 încălcări ale Protocolului nr. 12 — un număr infim în raport cu totalul deciziilor pronunțate de Curte. Prin comparație, Articolul 14 al Convenției, care oferă protecție împotriva discriminării doar în legătură cu drepturile prevăzute în Convenție, este invocat mult mai frecvent și a dus la un număr considerabil mai mare de condamnări.

De exemplu, în România, Protocolul nr. 12 se aplică din noiembrie 2006, iar până în prezent există un singur caz în care Curtea a constatat o încălcare — cauza [Moraru și Marin c. Romania](#). Prin contrast, în baza Articolului 14, invocat în combinație cu alte drepturi prevăzute de Convenție, au fost constatate peste 15 încălcări. Croația a fost printre primele state care au ratificat Protocolul nr. 12, însă până în prezent nu există niciun caz în care Curtea să fi constatat o încălcare a acestuia. În schimb, în ultimii 10 ani, Curtea a constatat peste 20 de încălcări ale Articolului 14, aplicat în corelație cu alte dispoziții din Convenție. Bosnia și Herțegovina reprezintă un exemplu relevant de aplicabilitate a Protocolului nr. 12. De la momentul ratificării și până în prezent, țara a înregistrat cinci hotărâri în care s-a constatat o încălcare a Protocolului nr. 12. În două dintre aceste cazuri, Curtea a reținut și aplicabilitatea Articolului 14.

Acest fenomen poate fi explicat prin mai mulți factori, printre care prudența Curții în extinderea doctrinei privind nediscriminarea; lipsa de familiaritate a avocaților cu potențialul Protocolului nr. 12; preferința pentru argumente deja validate în temeiul Articolului 14. Experiența altor state – inclusiv a celor cu sisteme juridice și instituționale similare cu cel al Republicii Moldova (România, Croația, Georgia) – demonstrează că ratificarea Protocolului nr. 12 nu a generat instabilitate juridică sau un val necontrolat de litigii. Dimpotrivă, acesta a devenit un instrument suplimentar de protecție în cauzele bine motivate.

¹ Albania, Andora, Armenia, Bosnia și Herțegovina, Croația, Cipru, Finlanda, Georgia, Luxembourg, Malta, Montenegro, Macedonia de Nord, Olanda, Portugalia, România, San Marina, Serbia, Slovenia, Spania, Ucraina.

3) Impactul financiar

O altă preocupare importantă legată de ratificarea Protocolului nr. 12 privește potențialul impact financiar, în special în ceea ce privește eventualele despăgubiri acordate de CtEDO. Această temere este corelată cu presupunerea că ratificarea ar putea genera un număr sporit de litigii și, implicit, un volum mai mare de condamnări.

Totuși, analiza jurisprudenței CtEDO și a experienței statelor care au ratificat deja Protocolul nr. 12 sugerează că aceste temeri sunt, în mare parte, speculative, nefiind susținute de date concrete. Cu toate acestea, riscul financiar nu poate fi complet exclus sau minimizat. Este adevărat că, deși numărul hotărârilor de constatare a încălcării Protocolului nr. 12 este foarte mic (aproximativ 15 în aproape 20 de ani), impactul potențial nu depinde exclusiv de frecvența cazurilor. În mod ipotetic, chiar și un singur caz ar putea avea un efect financiar considerabil, dacă implică o discriminare sistemică gravă.

În acest context, este esențial să reamintim principiul subsidiarității care guvernează sistemul Convenției. Acesta presupune că statele au responsabilitatea principală de a asigura respectarea drepturilor și libertăților la nivel național. Astfel, ratificarea Protocolului nr. 12 ar trebui să încurajeze statul să își consolideze mecanismele interne de prevenire a discriminării, printr-o analiză mai riguroasă a legislației și a practicilor administrative din perspectiva egalității de tratament.

Această eventuală „presiune pozitivă” poate fi privită nu ca o amenințare, ci ca o oportunitate de a îmbunătăți calitatea guvernării și protecția drepturilor omului la nivel național. În loc să fie perpetuat un risc ipotetic, putem transforma această provocare într-un catalizator pentru reforme structurale, care să minimizeze riscurile reale de litigii și, în același timp, să consolideze încrederea cetățenilor în echitatea instituțiilor publice.

Așadar, deși nu este recomandabil să ignorăm complet riscul financiar, el trebuie analizat într-o manieră proporțională și echilibrată, luând în calcul nu doar eventualele costuri, ci și beneficiile structurale și instituționale ale unei protecții mai largi împotriva discriminării.

4) Val masiv de modificări legislative

Ratificarea Protocolului nr. 12 nu presupune o „revizuire totală” a legislației naționale. Cu toate acestea, trebuie avut în vedere că anumite aspecte ar putea necesita ajustări legislative sau interpretative pentru a asigura compatibilitatea cu standardele europene. În acest context, este important să anticipăm posibilele riscuri și provocări care pot apărea. Această întrebare este pertinentă și vizează o zonă sensibilă a dreptului național în raport cu jurisprudența CtEDO.

Zonele sensibile vizează articolul 48 din Constituție care prevede că „Familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între un bărbat și o femeie...”. Potrivit jurisprudenței CtEDO, în special în interpretarea Articolului 12 al Convenției, statele dispun de o marjă de apreciere largă în ceea ce privește definirea căsătoriei. Astfel, definirea căsătoriei ca uniune între un bărbat și o femeie, așa cum este prevăzută în Constituție, nu constituie un impediment direct pentru ratificarea Protocolului nr. 12. Acesta interzice discriminarea în exercitarea „oricărui drept prevăzut de lege”, dar nu impune statelor obligația de a recunoaște căsătoriile între persoane de același sex. Cu toate acestea, trebuie de avut în vedere excepțiile din Legea nr. 121/2012 privind asigurarea egalității, care prevăd că dispozițiile sale „nu se extind asupra și nu pot fi interpretate ca aducând atingere: a) căsătoriei liber consimțite dintre bărbat și femeie; b) raporturilor de adopție...”. Această prevedere ridică mai multe probleme de compatibilitate decât cea constituțională, în special în lumina jurisprudenței recente a CtEDO.

Astfel, în ceea ce privește căsătoria liber consimțită dintre bărbat și femeie, deși Articolul 12 CEDO nu impune legalizarea căsătoriilor între persoane de același sex, CtEDO a stabilit, în cauza [Fedotova și alții c. Rusia](#) (2021), că statele au o obligație pozitivă de a asigura o formă de recunoaștere legală a relațiilor dintre persoanele de același sex, în temeiul Articolului 8 din Convenție (dreptul la respectarea vieții private și de familie). Dacă excepția din Legea cu privire la asigurarea egalității ar fi interpretată ca interzicând orice formă de recunoaștere legală a parteneriatelor între persoane de același sex (și nu doar a căsătoriei), atunci ar exista o incompatibilitate directă cu obligațiile care decurg din Articolul 8 CEDO – obligații care, prin ratificarea Protocolului nr. 12, ar fi consolidate și extinse sub umbrela interdicției generale a discriminării.

În prezent, Republica Moldova nu recunoaște parteneriatele înregistrate între persoane de același sex. Totuși, cauzele recente de la Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO), precum [Buhuceanu și alții c. România](#) (2023), au subliniat obligația statelor de a reglementa juridic recunoașterea relațiilor stabile între persoane de același sex, într-o formă similară parteneriatului civil, fără a impune legalizarea căsătoriei. În cauza [Oliari și alții c. Italia](#) (2015), CtEDO a constatat că lipsa oricărei forme de recunoaștere legală a relațiilor între persoane de același sex constituie o încălcare a Articolului 8 din Convenție. Astfel, statele au o obligație pozitivă de a institui un cadru juridic adecvat, cum ar fi uniunea civilă sau parteneriatul înregistrat.

Aceste constatări, făcute în baza Articolului 14 (interzicerea discriminării) coroborat cu Articolul 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie), denotă necesitatea de a nu exclude această opțiune din agenda viitoarelor ajustări legislative. Prin urmare, problema principală nu constă neapărat în definiția constituțională a căsătoriei, ci în lipsa oricărei forme de recunoaștere legală a uniunilor între persoane de același sex, precum și în

excepțiile extinse din Legea cu privire la asigurarea egalității, care pot limita aplicarea principiului nediscriminării în domenii precum adopția și activitatea cultelor religioase.

Un alt aspect posibil este legat de excluderea expresă a raporturilor de adopție din domeniul de aplicare al Legii cu privire la asigurarea egalității. Dacă această excepție va fi interpretată în sensul că discriminarea în procesul de adopție, bazată pe criterii precum orientarea sexuală sau identitatea de gen, nu poate fi contestată, atunci există riscul unei incompatibilități cu Articolul 1 din Protocolul nr. 12 la CEDO. Acest Protocol extinde interdicția discriminării la exercitarea oricărui drept prevăzut de lege, iar dreptul de a adopta, reglementat de legislația internă, trebuie exercitat fără discriminare.

Ratificarea Protocolului nr. 12 la CEDO nu limitează discuțiile doar la subiecte precum recunoașterea juridică a parteneriatelor între persoane de același sex. Aceasta este doar una dintre chestiunile care ar putea apărea în jurisprudență, fie ca urmare a ratificării, fie chiar în lipsa ei, având în vedere că practica CtEDO în baza Articolului 14 a demonstrat deja tendința de a impune asemenea obligații statelor, atunci când circumstanțele cazului o cer. Protocolul nr. 12 extinde aria de protecție, aducând în discuție și alte aspecte ce vor necesita o analiză atentă. De exemplu, diferența de vârstă de pensionare între femei și bărbați, coroborată cu dispozițiile din legislația muncii care prevăd posibilitatea încetării raporturilor de muncă la atingerea vârstei de pensionare – situație similară celei din cauza [Moraru și Marin c. României](#) – ar putea fi supusă unui control mai strict. De asemenea, ratificarea ar putea redeschide dezbateri privind norme care, fie și indirect, determină excluderi pe criterii etnice în accesul la anumite funcții electivă, incompatibile cu principiile egalității. Având în vedere aplicabilitatea mult mai largă a Protocolului nr. 12, este imposibil de estimat cu precizie câte prevederi ar putea necesita revizuire; totuși, acest lucru ar trebui privit ca o oportunitate de consolidare a cadrului nediscriminării, nu ca o amenințare.

Prin urmare, ratificarea Protocolului nr. 12 nu implică automat o revizuire a prevederilor constituțională, însă nu exclude necesitatea de adaptare a legislației, în special a Legii cu privire la asigurarea egalității, pentru a reduce excepțiile și a asigura protecția efectivă împotriva discriminării în toate drepturile recunoscute de lege. Aceste ajustări nu sunt „piedici insurmontabile”, ci provocări legislative care pot fi abordate.

5) Riscul dublării procedurilor internaționale

Un alt aspect care ar putea fi invocat în dezbaterile privind ratificarea Protocolului nr. 12 este așa-numitul risc al dublării procedurilor internaționale. Această preocupare a fost exprimată și în studiul de fezabilitate realizat în anul 2014, unde se menționa că ratificarea Protocolului nr. 12 ar putea conduce la crearea unui mecanism suplimentar de verificare a compatibilității legislației naționale cu standardele internaționale și prin intermediul CtEDO.

Tot în acel studiu se sublinia posibilitatea apariției fenomenului de „forum shopping”, adică situația în care o aceeași chestiune este adusă în fața mai multor mecanisme de protecție și jurisdicții în domeniul drepturilor omului. Actualmente, Republica Moldova a aderat la mai multe instrumente internaționale de protecție a drepturilor omului care oferă remedii în materie de nediscriminare. Spre exemplu mecanisme ale ONU care pot fi utilizate pentru combaterea discriminării.

Totuși, acest argument nu trebuie interpretat ca un risc, ci mai curând ca o oportunitate și o valoare adăugată în ceea ce privește accesul la justiție. Diversitatea mecanismelor internaționale de protecție oferă persoanelor mai multe căi pentru a-și valorifica drepturile și le permite să aleagă instanța sau mecanismul care oferă cel mai înalt nivel de protecție într-un anumit caz concret. Deși pot exista poziții diferite între mecanismele internaționale, aceasta este o expresie a pluralismului juridic și a consolidării sistemului internațional de protecție a drepturilor omului.

Este important de subliniat că interdicția generală a discriminării, prevăzută de Articolul 1 alin. (1) din Protocolul nr. 12, este de sine stătătoare, întrucât se aplică tuturor drepturilor și libertăților prevăzute de lege. Această abordare este deja reflectată în alte tratate internaționale la care Moldova este parte, în special în Articolul 26 din Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice (PIDCP). În acest sens, extinderea protecției împotriva discriminării la orice drept recunoscut de lege nu este un concept nou pentru Republica Moldova, ci unul deja acceptat prin tratatele internaționale ratificate și aplicate de ani de zile. Prin urmare, acest argument nu poate constitui un motiv serios de opoziție față de ratificarea Protocolului nr. 12, ci dimpotrivă – sprijină consolidarea sistemului de protecție a drepturilor omului la nivel național și internațional.

Concluzie

Analiza potențialelor rezerve privind ratificarea Protocolului nr. 12 arată că majoritatea acestora sunt, în esență, îngrijorări neconfirmate de jurisprudența Curții. La moment, nu există impedimente obiective sau insurmontabile care să împiedice Republica Moldova să ratifice acest instrument. Jurisprudența CtEDO arată o abordare consecventă și prudentă, fără schimbări de paradigmă, ceea ce exclude riscul unei instabilități sau impredictibilități. Temerile privind un presupus val de litigii sau impact bugetar major nu sunt susținute de date convingătoare. Eventualele ajustări legislative sunt normale și necesare într-un stat de drept.

Ratificarea Protocolului nr. 12 ar reprezenta un pas firesc și necesar pentru consolidarea protecției împotriva discriminării în Republica Moldova. Ea nu doar că ar întări garanțiile existente, dar ar crea noi oportunități pentru cetățeni de a se bucura de o protecție mai extinsă împotriva discriminării.

Totodată, Protocolul nr. 12 ar oferi statului un instrument eficient de autocontrol: o oportunitate de a evalua mai riguros compatibilitatea oricărei legi sau politici publice cu principiul egalității. Ratificarea protocolului nr. 12 sugerează o apropiere mai consistentă de standardele europene, așa cum se recomandă și în rapoartele organismelor de monitorizare, precum ECRI, care pledează pentru o uniformizare a nivelului de protecție a drepturilor omului în spațiul european.

În concluzie, ratificarea Protocolului nr. 12 nu ar trebui privită ca o amenințare, ci ca un angajament matur al Republicii Moldova de a-și alinia politicile și legislația la cele mai înalte standarde europene privind egalitatea în drepturi.

Recomandări

1. Campanie națională de informare și consultare publică.

Lansarea unei campanii de informare transparente și accesibile, care să explice clar ce presupune Protocolul nr. 12 și ce NU implică, cum ar fi faptul că nu impune recunoașterea căsătoriei între persoane de același sex. Organizarea dezbaterilor publice și consultărilor cu actori-cheie din societate, inclusiv organizații religioase, comunități locale, sindicate, mass-media și organizații neguvernamentale.

2. Consolidarea mecanismelor naționale anti-discriminare.

Asigurarea resurselor umane, tehnice și financiare adecvate pentru funcționarea eficientă a Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării.

3. Avizarea obligatorie a proiectelor legislative din perspectiva nediscriminării.

Supunerea tuturor proiectelor legislative și normative unui proces riguros de avizare din perspectiva nediscriminării, pentru identificarea și eliminarea din timp a prevederilor cu potențial discriminatoriu.

4. Asigurarea transferului de expertiză a instituțiilor specializate către sistemul judecătoresc

Solicitarea, în cadrul proceselor judiciare, a opiniei instituțiilor specializate în domeniul egalității, care să acționeze în calitate de *amicus curiae*, pentru a sprijini aplicarea corectă și uniformă a normelor antidiscriminare.

5. Program național integrat de formare și dezvoltare a competențelor în domeniul nediscriminării

Asigurarea instruirii continue și sistematice a judecătorilor, procurorilor, profesioniștilor din domeniul juridic și tuturor agenților statului implicați în aplicarea legii. Aprobarea unui program național integrat de formare, care să includă aspecte teoretice și practice, pentru prevenirea apariției cazurilor ce pot genera sesizări la Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Puteți susține activitățile
de cercetare și advocacy
ale CRJM printr-o
[donație online.](#)

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01
+373 22 84 36 02

contact@crjm.org
www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva